

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава садржан је у члану 97. тач. 2. и 16. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, поступак пред судовима и другим државним органима и организацију, надлежност и рад републичких органа. Поред тога, чланом 143. Устава Републике Србије је предвиђено да судска власт у Републици Србији припада судовима опште и посебне надлежности, да се оснивање, организација, надлежност, уређење и састав судова уређује законом, као и да се не могу оснивати привремени, преки или ванредни судови.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Важећи Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава примењује се од 1. јануара 2010. године. У протекле три године од када се овај Закон примењује уочени су бројни недостаци који се односе на територијалну организацију пре свега основних судова и основних јавних тужилаштава. Наиме, према важећем законском решењу у Републици Србији постоје само 34 основна суда, у оквиру којих постоји велики број судских јединица. Имајући у виду чињеницу да су се кривични поступци и већина парничних поступака водила у седишту суда то је стварало велике проблеме и трошкове како странкама, тако и другим учесницима у поступку, а нарочито адвокатима, везаним за долазак на суђење. При том треба имати у виду да је већи број места у Републици Србији остао без свог суда, што свакако није оправдано, имајући у виду број становника у тим местима, као и традицију, будући да су та места увек имала суд. С тога је закључено да је неопходно повећати број основних судова на 66 и редуковати број судских јединица будући да су се оне показале као нерационално решење. Ово свакако представља најважнији разлог за доношење овог закона имајући у виду да основни суд представља базични суд и да се највећи број грађана управо обраћа основним судовима у циљу заштите својих права и интереса. Упоредо са тим извршена је и измена територијалне организације основних јавних тужилаштава која прати територијалну организацију основних судова.

Доношење новог Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава неопходно је и због усклађивања са изменама Закона о уређењу судова, Закона о судијама и Закона о јавном тужилаштву.

Законом ће се заједно са изменама Закона о уређењу судова, којим се предвиђају одређене измене у стварној надлежности виших и основних судова, као и изменама Закона о судијама, које ће омогућити распоређивање судија у нове судове, омогућити равномерна оптерећеност судова и судија у Републици Србији. Поред тога новом територијалном организацијом основних судова и јавних тужилаштава биће омогућен лакши приступ правди свим грађанима с једне стране, као и ефикасније обављање послова основних јавних тужилаштава који се пре свега односе на гоњење учиниоца кривичних дела.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА И ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА

Чланом 1. Закона одређено је да се овим законом уређује оснивање прекршајних, основних, виших, привредних и апелационих судова, одређују њихова седишта и подручја на којима врше надлежност, одређују одељења Прекршајног апелационог суда и Управног суда, као и подручја на којима врше надлежност. Такође, овим Законом оснивају се и основна, виша и апелациона тужилаштва и одређују њихова седишта и подручја.

Чланом 2. Закона уређени су седишта и подручја надлежности прекршајних судова. Предложеним решењем не мења се постојећа организација прекршајних судова, па у том смислу нема измена у овом делу Закона.

Чланом 3. Закона уређују се седишта и подручја надлежности основних судова. Према важећем закону у Републици Србији постоји 34 основна суда, а новим законом предлаже се да постоји 66 основних судова, који преузимају надлежност постојећих основних судова. Предложена мрежа основних судова у складу је са анализом рада досадашњих основних судова и просечним годишњим приливом предмета, као и потребом да се на ефикаснији начин учини доступним судска власт. Уочене су слабости у решењу постојећег Закона у вези са организацијом основних судова, те је закључено да би се повећањем броја основних судова остварила потпунија и ефикаснија заштита права грађана и остваривање права гарантованих Уставом Републике Србије, као што су право на правично суђење, право на једнаку заштиту права и на правно средство. Поред тога, као критеријум за образовање основног суда узети су и критеријум географске удаљености и развијености путне мреже, као и реалне потребе грађана за заштитом права пред надлежним судом.

Чланом 4. уређују се седишта и подручја надлежности виших судова. Имајући у виду организацију основних судова, извршена је одговарајућа територијална покривеност истих од стране виших судова, те је овај члан у потпуности усклађен са чланом 3. овог Закона, а којим је уређена организација надлежности основних судова. Задржано је постојеће решење о броју виших судова у Републици Србији.

Чланом 5. Закона уређена су седишта и подручја надлежности привредних судова. Предложена територијална организација привредних судова је идентична са територијалном надлежношћу постојећих привредних судова.

Чланом 6. Закона уређена су седишта и подручја надлежности апелационих судова. У односу на постојећи закон извршене су извесне измене у надлежности апелационих судова, тако што је Апелациони суд у Београду одређен за подручја виших судова у Београду, Ваљеву, Панчеву и Смедереву, Апелациони суд у Крагујевцу, за подручја виших судова у Јагодини, Крагујевцу, Крушевцу, Краљеву, Новом Пазару, Пожаревцу, Чачку и Ужицу, Апелациони суд у Нишу, за подручја виших судова у Врању, Зајечару, Неготину, Лесковцу, Нишу, Прокупљу и Пироту, Апелациони суд у Новом Саду, за подручја виших судова у Зрењанину, Новом Саду, Сомбору, Сремској Митровици, Суботици и Шапцу. Разлог овакве новине лежи у потреби да се имајући у виду ефикасност и стварне потребе грађана изврши рационалнија територијална надлежност апелационих судова.

Чланом 7. Закона одређена су одељења Прекршајног апелационог суда. Имајући у виду потребу усаглашавања назива суда у складу са предложеним изменама Закона о уређењу судова, назив другостепеног прекршајног суда промењен је у Прекршајни апелациони суд. Предвиђено је да постоје, као и до сада три одељења овог суда са седиштем у Крагујевцу, Нишу и Новом Саду.

Чланом 8. Закона одређена су одељења и подручја надлежности Управног суда. Задржана су решења из важећег Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва.

Одредбама чл. 9. до 11. Закона одређена су седишта и подручја надлежности јавних тужилаштва, на тај начин што су уподобљена седиштима и подручјима надлежности судова.

Чланом 12. Закона предвиђено је да ће се посебним законом уредити седишта и подручја судова и јавних тужилаштва који су надлежни за територију Аутономне покрајине Косово и Метохија.

Одредбе чл. 13. до 19. Закона су прелазне и завршне одредбе.

Чланом 13. Закона одређује се наставак рада постојећих судова и јавних тужилаштва до почетка примене овог закона, као и начин преузимања предмета од дана почетка примене овог закона. Поред тога, предвиђено је да се у местима у којима су по важећем закону постојале судске јединице, а чије се укидање предлаже, образују пријемне канцеларије које ће обављати послове пријема писмена и оверавања исправа и потписа. Овакво решење је прелазног карактера и трајаће до почетка рада јавних бележника, а предлаже се из разлога да би се грађанима омогућио лакши приступ суду у прелазном периоду.

Одредбе чл. 14. и 15. Закона уређују премештај судија и заменика јавног тужиоца, као и постављање на функцију вршилаца председника судова и јавних тужилаца у новоосноване судове и јавна тужилаштва, као и судове и јавна тужилаштва којима је промењено подручје надлежности.

Чланом 16. Закона уређује се питање преузимања средстава за рад, опреме, архиве и запослених имајући у виду нову организациону мрежу судова и јавних тужилаштва и прописује улога Високог савета судства и Државног већа тужилаца у распоређивању запослених имајући у виду нову територијалну организацију судова и јавних тужилаштва.

Одредбом члана 17. Закона уређује се прелазно решење које се односи на наставак рада судова и јавних тужилаштва надлежних за територију Аутономне покрајине Косово и Метохија до доношења посебног закона којим ће се уредити њихова организација, а што је и у складу са предложеном одредбом члана 12. Закона.

Одредбама чл. 18. и 19. Закона одређује се престанак важења постојећег закона, као и ступање Закона на снагу, односно почетак његове примене.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Предлаже се да се овај закон донесе по хитном поступку будући да би његово недоношење по хитном поступку могло да проузрокује штетне последице по рад правосудних органа Републике Србије.